

R

Risk Management Impact on Competitive Advantage of Small and Medium Enterprises in Northeastern Thailand

Umawadee Detthamrong^{1,*} Nareerat Phukdeesiriwong² Wirapong Chansanam³

Received: June 26, 2018 Revised: August 31, 2018 Accepted: September 27, 2018

Abstract

The objective of this study is to investigate the impact of risk management on competitive advantage of small and medium enterprises in Northeastern part of Thailand. A questionnaire was used as the instrument for collecting data from 400 Thai small and medium enterprises which were randomly selected by simple sampling method. A questionnaire discriminant power is 0.57-0.86 and reliability coefficient is 0.90-0.95. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The results have shown that the objective setting, control activities and monitoring have a statistically positive impact on competitive advantage, provided that higher degrees of risk management of small and medium enterprises are associated with higher competitive advantage.

Keywords: risk management, competitive advantage, small and medium enterprises

¹ Department of Finance and Banking, Faculty of Business Administration, Chaiyaphum Rajabhat University

² Department of Management, Faculty of Business Administration, Chaiyaphum Rajabhat University

³ Department of Business Computer, Faculty of Business Administration, Chaiyaphum Rajabhat University

* Corresponding author. E-mail: umawadee.d@cpru.ac.th

อิ

ทธิพลของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

อุมาวดี เดชธำรงค์^{1*} นารีรัตน์ ภักดีศิริวงษ์² วิระพงษ์ จันทร์สนาม³

วันรับบทความ: June 26, 2018 วันแก้ไขบทความ: August 31, 2018 วันตอบรับบทความ: September 27, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำนวน 400 ราย เลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.57-0.86 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.90-0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า การบริหารความเสี่ยง ด้านที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมควบคุม และการติดตามประเมินผล แสดงให้เห็นว่า หากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการบริหารความเสี่ยงที่มีคุณภาพจะส่งผลให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันสูงยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง ความได้เปรียบในการแข่งขัน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

¹ สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

² สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

³ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

* Corresponding author. E-mail: umawadee.d@cpru.ac.th

บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้ อันเป็นตัวขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ประเด็นสำคัญ คือ SMEs ไทยเป็นหน่วยธุรกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศสูงที่สุดเมื่อเทียบอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ที่ต้องมีต้นทุนการผลิตในด้านเทคโนโลยีการผลิตและเครื่องจักรที่ทันสมัย รวมทั้งวัตถุดิบที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ นอกจากนี้ SMEs ทำให้เกิดการพัฒนาไปตามชุมชนในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ นับเป็นการส่งเสริมการกระจายความเจริญไปสู่ชุมชนต่าง ๆ (บริษัท สุมิพล คอร์ปอเรชั่น จำกัด, 2557) รายงานของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าในปัจจุบัน SMEs เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อภาวะเศรษฐกิจไทย สะท้อนจากตัวเลขจำนวน SMEs ในระบบเศรษฐกิจไทยทั้งสิ้น 3,004,679 ราย คิดเป็น 99.7% ของจำนวนผู้ประกอบการทั้งประเทศ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการจ้างงาน SMEs ชยับมาอยู่ที่ 11,747,093 ราย หรือคิดเป็น 78.5% ของการจ้างงานทั้งประเทศ นอกจากนี้ ข้อมูลไตรมาส 3 ปี 2560 ผลิตภัณ์มวลรวมภายในประเทศของ SMEs ขยายตัว 5.3% นับเป็นการขยายตัวสูงสุดในรอบ 8 ไตรมาส สอดคล้องกับ GDP ของประเทศขยายตัวได้ถึง 4.3% ทำให้สัดส่วน GDP ของ SMEs ชยับมาอยู่ที่ 42.6% ของ GDP ประเทศ หรือคิดเป็นมูลค่ากว่า 1.62 ล้านล้านบาท (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [สสว], 2560)

SMEs ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นับเป็นส่วนหนึ่งในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชื่อมโยงการค้าไทย-ลาว และเวียดนามที่มีความสำคัญในฐานะประตูเส้นทางการค้าและเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก ภาครัฐต่างให้ความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งจากเศรษฐกิจภายใน ด้วยการเร่งพัฒนา SMEs และเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เข้มแข็ง เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้า จากงานวิจัยของเรื่องศักดิ์ อึ้งประเสริฐภากร (2554) พบว่า ปัญหาของธุรกิจ SMEs ในประเทศไทยที่สำคัญ คือ การขาดการวางแผนกลยุทธ์ในระยะยาว และละเลยการให้ความสำคัญในการบูรณาการความรู้ในการที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ โดยการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจเป็นการสร้างความสามารถที่แตกต่างให้เหนือกว่าคู่แข่งอื่น จากการนำเสนอสิ่งที่มีคุณค่าแก่ลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ (อุมาวดี เดชธำรงค์ และ นาริรัตน์ ภักดีศิริวงษ์, 2561) นอกจากนี้ การบริหารจัดการส่วนใหญ่ของธุรกิจ SMEs ยังเป็นระบบครอบครัว ทำให้ไม่มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการ (ธนาคารแห่งประเทศไทย [ธปท], สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2558) อำนาจการตัดสินใจและความรับผิดชอบขึ้นอยู่กับเจ้าของธุรกิจเพียงผู้เดียว อาจขาดความรอบคอบและขาดการวางแผนที่ดีในการตัดสินใจ การดำเนินงานของ SMEs ดำเนินอยู่ท่ามกลางความไม่แน่นอน และความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้ SMEs ได้รับผลกระทบจากความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ น้อยที่สุด ศิริประภา ศรีวิโรจน์ และลักขณา ลุสวัสดิ์ (2559) ให้ความเห็นว่า ผู้ประกอบการของธุรกิจ SMEs ไทย

ต้องตระหนักถึงความสำคัญของความเสี่ยงด้านต้นทุนพร้อมทั้งดำเนินการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องเพื่อความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Pereira, Tenera, และ Wemans (2013) ยังพบว่า การบริหารจัดการด้านความเสี่ยงเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินธุรกิจ อีกทั้งรูปแบบการบริหารความเสี่ยงของธุรกิจ SMEs และธุรกิจขนาดใหญ่ต่างก็มีรูปแบบการบริหารความเสี่ยงที่แตกต่างกัน

การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ไม่จำกัดเฉพาะในอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่ง แต่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดความเสียหายขึ้น โดยทั่วไปแล้วการบริหารความเสี่ยงเป็นการป้องกัน การประเมิน และการจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง ตามด้วยการประสานการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการตรวจสอบ และการควบคุมโอกาสความน่าจะเป็นและ/หรือผลกระทบของเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่พึงประสงค์ (Smith, 2017) การจัดการกับความเสี่ยงเป็นบทบาทที่สำคัญที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการ อย่างไรก็ตาม บทบาทการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารอาจเป็นเรื่องที่ยากลำบากและสิ้นเปลืองหากนโยบายการบริหารความเสี่ยงที่ดียังไม่ได้นำมาปฏิบัติจริงตั้งแต่เริ่มต้นการดำเนินงาน แนวทางการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะทำให้มีการนำวิธีการที่เหมาะสมมาใช้บริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะวิธีการที่เกิดจากมุมมองด้านประสบการณ์และองค์ความรู้ (Adeleke et al., 2018) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของมณฑล กิติวุฒิกโร และมนัสดา ชัยสวณีย์ภรณ์ (2558) ที่ศึกษาผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของธุรกิจ SMEs แล้วพบว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการระบุเหตุการณ์ความเสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านการตอบสนองความเสี่ยง และด้านการติดตามประเมินผลและการรายงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการทำงานของ SMEs โดยรวมอีกด้วย

งานวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาถึงอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เพราะธุรกิจ SMEs ยังมีความต้องการในการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้ SMEs มีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อรองรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถบริหารธุรกิจให้อยู่รอดและเจริญเติบโตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารความเสี่ยง (Risk Management)

การบริหารความเสี่ยงมีความสำคัญ เพราะเป็นการสร้างมูลค่าองค์กรให้สูงสุดภายใต้สภาวะการณ์ที่ไม่แน่นอนในการดำเนินธุรกิจ เหตุผลเบื้องต้นที่สนับสนุนให้มีการบริหารความเสี่ยงในองค์กร คือ การที่องค์กรต้องพยายามสร้างหรือเพิ่มมูลค่าให้กับผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด แม้ว่าจะมีความไม่แน่นอนหลายประการที่

อาจกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ มูลค่าขององค์กรจะเกิดขึ้นได้เพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการตัดสินใจ การกำหนดกลยุทธ์ การบริหารงานประจำวันในองค์กรนั้น ๆ (บริษัท ไพร์ชวอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบี เอเอส จำกัด, 2547)

ความไม่แน่นอนในทางธุรกิจอาจก่อให้เกิดผลลัพธ์ในทางบวก ซึ่งเป็นการให้โอกาสแก่องค์กร หรืออาจก่อให้เกิดผลลัพธ์ในทางลบซึ่งถือเป็นความเสี่ยง ดังนั้น จึงถือเป็นสิ่งที่ท้าทายผู้บริหาร ให้สามารถใช้โอกาสให้เป็นประโยชน์ในการกำหนดกลยุทธ์องค์กร หรือกำหนดระดับความเสี่ยงที่เหมาะสมที่องค์กรสามารถยอมรับได้ การบริหารความเสี่ยง เป็นกระบวนการที่มีระบบ สามารถนำไปใช้ได้ทุกองค์กร เพื่อป้องกันเหตุการณ์ความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง จัดลำดับความสำคัญ และจัดการความเสี่ยง โดยการบริหารความเสี่ยงขององค์กรจะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ คือ สนับสนุนให้องค์กรสามารถพิจารณาระดับความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ หรือต้องการที่จะยอมรับ เพื่อสร้างมูลค่าให้กับผู้ถือหุ้น และเป็นการกำหนดกรอบการดำเนินงานให้แก่องค์กร เพื่อให้สามารถบริหารความไม่แน่นอน ความเสี่ยง และโอกาสของธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน อ้างอิงแนวความคิดการบริหารความเสี่ยงที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission [COSO], 2004) ซึ่งสัมพันธ์กับการดำเนินธุรกิจและกระบวนการบริหารงาน องค์ประกอบทั้ง 8 ประการ แสดงดังภาพที่ 1

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment)
การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting)
การระบุความเสี่ยง (Event Identification)
การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
การตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)
กิจกรรมควบคุม (Control Activities)
สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)
การติดตามประเมินผล (Monitoring)

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยง

จากองค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยง ผู้วิจัยจึงศึกษาการบริหารความเสี่ยงแต่ละด้านว่ามีผลกระทบอย่างไรต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ SMEs ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อมภายในองค์กร สภาพแวดล้อมภายในองค์กรเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการบริหารความเสี่ยง สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการกำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายขององค์กร การกำหนดกิจกรรม การบ่งชี้ การประเมิน และการจัดการความเสี่ยง

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดวัตถุประสงค์ทางธุรกิจที่ชัดเจน คือ ขั้นตอนแรกสำหรับกระบวนการบริหารความเสี่ยง องค์กรควรมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ โดยทั่วไปวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ควรได้รับการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและสามารถพิจารณาได้ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการรายงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ

3. การระบุความเสี่ยง การประกอบธุรกิจมักมีความไม่แน่นอนเกิดขึ้นมากมาย องค์กรไม่สามารถมั่นใจได้ว่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นหรือไม่ หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ในกระบวนการระบุความเสี่ยงผู้บริหารควรต้องพิจารณาประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยความเสี่ยงทุกด้านที่อาจเกิดขึ้น 2) แหล่งที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งภายในและภายนอกองค์กร และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น

4. การประเมินความเสี่ยง เป็นการประเมินโอกาสและผลกระทบของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นต่อวัตถุประสงค์ ขณะที่การเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระดับต่ำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอาจมีผลกระทบในระดับสูงต่อวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปการประเมินความเสี่ยงประกอบด้วย 2 มิติ คือ 1) โอกาสที่อาจเกิดขึ้น (Likelihood) เหตุการณ์มีโอกาสเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด และ 2) ผลกระทบ (Impact) หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้น องค์กรจะได้รับผลกระทบมากน้อยเพียงใด

5. การตอบสนองความเสี่ยง เมื่อความเสี่ยงได้รับการระบุและประเมินความสำคัญแล้ว ผู้บริหารต้องค้นหาและกำหนดวิธีการในการจัดการความเสี่ยงที่องค์กรสามารถนำไปปฏิบัติได้และผลที่ตามมาของการจัดการความเสี่ยงเหล่านั้น การพิจารณาทางเลือกในการบริหารความเสี่ยงจะต้องพิจารณาถึงระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และต้นทุนที่เกิดขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับ ดังนั้น หากองค์กรต้องการให้การบริหารความเสี่ยงมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารอาจเลือกวิธีในการจัดการความเสี่ยงเพียงอย่างเดียวหรืออาจต้องคัดเลือกหลายวิธีเพื่อใช้ร่วมกันในการบริหารความเสี่ยง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดระดับโอกาสที่อาจจะเกิดความเสียหายและลดผลกระทบของเหตุการณ์ให้อยู่ในระดับที่องค์กรสามารถยอมรับได้

6. กิจกรรมควบคุม กิจกรรมการควบคุมคือนโยบายและกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการจัดการความเสี่ยง เนื่องจากแต่ละองค์กรมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเทคนิคการนำไปปฏิบัติเป็นเฉพาะขององค์กร ดังนั้น กิจกรรมการควบคุมจึงมีความแตกต่างกัน การควบคุมเป็นการสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ลักษณะธุรกิจ โครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร

7. สารสนเทศและการสื่อสาร สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์กรในการระบุ ประเมินและจัดการความเสี่ยง ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ทั้งจากแหล่งภายในและภายนอกควรต้องได้รับการบันทึกและสื่อสารอย่างเหมาะสมทั้งในด้านรูปแบบและเวลา เพื่อช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

8. การติดตามประเมินผล การติดตามและประเมินผลเพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการความเสี่ยงมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม และการบริหารความเสี่ยงได้นำไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับขององค์กร อีกทั้ง

ความเสี่ยงทั้งหมดที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้รับการรายงานต่อผู้บริหารที่รับผิดชอบ

มงคล กิติวุฒินิโกร และมนัสดา ชัยสวณีย์ยากรณ์ (2558) ได้ศึกษาผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัย พบว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการระบุเหตุการณ์ความเสี่ยง ด้านการตอบสนองความเสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการติดตามประเมินผลและรายงาน มีความสัมพันธ์และผลกระทบในทิศทางเดียวกับผลความสำเร็จในการทำงาน ดังนั้น ผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดมุกดาหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานและการปรับปรุงวิธีการบริหารความเสี่ยงของธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถดำรงธุรกิจได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป นอกจากนี้ สมยศ อวเกียรติ และสิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยงและผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารความเสี่ยงในด้านการระบุความเสี่ยง ด้านการจัดการความเสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการติดตามประเมินผลและการรายงาน มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบในทางบวกกับผลการดำเนินงานในภาพรวมของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หากธุรกิจสามารถบริหารความเสี่ยงในทุก ๆ ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้ผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดีขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

ความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage)

ความได้เปรียบในการแข่งขันเป็นสิ่งที่ทำให้องค์กรมีความแตกต่างจากผู้อื่น ซึ่งถือเป็นขีดความสามารถขององค์กร ซึ่งองค์กรสามารถทำได้ในขณะที่ผู้อื่นทำไม่ได้ หรือหากเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นแล้วพบว่าองค์กรสามารถทำได้ดีกว่า หรือข้อได้เปรียบนั้นอาจเกิดจากสินทรัพย์หรือทรัพยากรบางอย่างที่องค์กรมี ซึ่งองค์กรอื่นไม่มี หากองค์กรต้องการสร้างความได้เปรียบอย่างยั่งยืนในการแข่งขัน องค์กรสามารถใช้กลยุทธ์ที่สามารถใช้ประโยชน์จากจุดแข็งภายในและโอกาสจากสภาพแวดล้อมภายนอก นอกจากนี้ องค์กรควรหลีกเลี่ยงภัยคุกคามจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรและกำจัดจุดอ่อนภายในองค์กรให้ลดลง

งานวิจัยชิ้นนี้วัดความได้เปรียบในการแข่งขันจาก 4 ปัจจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chen, Lin, และ Chang (2009) คือ 1) ความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ (Low Cost) จากการพิจารณาว่าบริษัทมีความสามารถในการแข่งขันในด้านความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำที่เหนือกว่าคู่แข่งรายอื่นหรือไม่ 2) ความสามารถในการบริหารจัดการ (Managerial Capability) จากการพิจารณาว่าบริษัทมีความสามารถในการบริหารจัดการที่ดีกว่าคู่แข่งรายอื่นหรือไม่ 3) ความสามารถในการทำกำไร (Profitability) จากการพิจารณาว่าความสามารถในการทำกำไรของบริษัทดีขึ้นหรือไม่ และ 4) ความเป็นผู้นำในธุรกิจ (First Mover) จากการพิจารณาว่าบริษัทเป็นผู้มีอิทธิพลที่สำคัญในกลุ่มอุตสาหกรรมหรือไม่ รวมถึงการครองตำแหน่งทางการตลาดที่สำคัญ

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารความเสี่ยงมีอิทธิพลในทางบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำนวน 677,788 ราย (สสว, 2558)

กลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรในการคำนวณขนาดตัวอย่างเมื่อทราบจำนวนประชากร (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555) โดยที่ $n = \frac{NZ^2}{NE^2 + \frac{Z^2}{4}}$ ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าสัดส่วนเท่ากับ 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำนวน 400 ราย

2. วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามจังหวัดดังนี้ คือ ชั้นที่ 1 จำแนกวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และกำหนดกลุ่มตัวอย่างวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยตามสัดส่วน และชั้นที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างจากชั้นที่ 1 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากจากรายชื่อกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) การบริหารความเสี่ยงและความได้เปรียบในการแข่งขัน ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาเนื้อหาแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย พร้อมทั้งปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์และเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการวิจัย ใช้เกณฑ์การพิจารณาด้วยค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ระดับการศึกษา และระดับตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยครอบคลุมข้อมูลรูปแบบธุรกิจ ประเภทกิจการ จำนวนพนักงานทั้งหมด มูลค่าสินทรัพย์ถาวร และระยะเวลาในการประกอบกิจการ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง จำนวน 35 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมภายในองค์กร จำนวน 7 ข้อ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ จำนวน 4 ข้อ ด้านการระบุความเสี่ยง จำนวน 4 ข้อ ด้านการประเมินความเสี่ยง จำนวน 4 ข้อ ด้านการตอบสนองความเสี่ยง จำนวน 4 ข้อ ด้านกิจกรรมควบคุม จำนวน 4 ข้อ ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 4 ข้อ และด้านการติดตามประเมินผล จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความได้เปรียบในการแข่งขัน แบ่งเป็นคำถาม จำนวน 17 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้ ด้านความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ จำนวน 4 ข้อ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ จำนวน 4 ข้อ ด้านความสามารถในการทำกำไร จำนวน 4 ข้อ และด้านการความเป็นผู้นำในธุรกิจ จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ผู้วิจัยได้กำหนดระดับความคิดเห็น ในการวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง และความได้เปรียบในการแข่งขันออกเป็น 5 ระดับ จากมากที่สุด (5 คะแนน) ถึงน้อยที่สุด (1 คะแนน) แล้วนำค่าคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเหมาะสมของการใช้ภาษาและหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item-Total Correlation ซึ่งด้านการบริหารความเสี่ยง ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.57-0.86 และด้านความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.81-0.85 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมบัติ ท้ายเรือคำ (2552) ที่ได้เสนอว่า เกณฑ์การพิจารณาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามหากมีค่า 0.40 ขึ้นไป ถือว่ามีคุณภาพในระดับดีมาก

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งด้านการบริหารความเสี่ยง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.93-0.95 และด้านความได้เปรียบในการแข่งขัน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.90-0.91 ซึ่งสอดคล้องกับสมบัติ

ท้ายเรือคำ (2552) ที่ได้เสนอว่า เกณฑ์การพิจารณาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม หากมีค่า 0.40 ขึ้นไป ถือว่ามีคุณภาพแล้ว ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา สามารถอธิบายได้ ดังนี้

- ENV แทนการบริหารความเสี่ยง ด้านสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (Internal Environment)
- OBJ แทนการบริหารความเสี่ยง ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting)
- IDE แทนการบริหารความเสี่ยง ด้านการระบุความเสี่ยง (Event Identification)
- ASS แทนการบริหารความเสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
- RES แทนการบริหารความเสี่ยง ด้านการตอบสนองความเสี่ยง (Risk Response)
- CON แทนการบริหารความเสี่ยง ด้านกิจกรรมควบคุม (Control Activities)
- ICT แทนการบริหารความเสี่ยง ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)
- MOR แทนการบริหารความเสี่ยง ด้านการติดตามประเมินผล (Monitoring)
- CPA แทนความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยจดหมายลงทะเบียน จำนวน 400 ฉบับ เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ ส่วนแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับกลับคืนมา ได้ติดตามทางโทรศัพท์และดำเนินการส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาสมบูรณ์ จำนวน 146 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 36.50 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.31 หากแบบสอบถามมีอัตราการตอบกลับอย่างน้อย ร้อยละ 20 ถือว่าสามารถยอมรับได้ (Aaker, Kumar, & Day, 2001)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. ความถี่ และค่าร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
2. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารความเสี่ยงและความได้เปรียบในการแข่งขัน
3. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ระหว่างการบริหารความเสี่ยงและความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นได้มีการทดสอบและพบว่าเป็นไปตามข้อสมมติในการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ คือ ค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติด้วยค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์ ค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนต้องคงที่ และตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรต่าง ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ ชาย	76	52.10
2. ประสบการณ์ มากกว่า 9 ปี	46	31.50
3. อายุมากกว่า 40 ปี	55	37.70
4. ตำแหน่ง เจ้าของกิจการ	79	54.10
5. ระดับการศึกษา ปริญญาตรี	82	56.20
6. รูปแบบธุรกิจ บริษัทจำกัด	90	61.60
7. ประเภทกิจการ กิจการให้บริการ	51	34.90
8. ระยะเวลาในการประกอบกิจการ มากกว่า 9 ปี	60	41.10
9. มูลค่าสินทรัพย์ถาวร ไม่เกิน 30 ล้านบาท	91	62.30
10. จำนวนพนักงาน 1-15 คน	80	54.80

1. จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีประสบการณ์ในการทำงานใน SMEs มากกว่า 9 ปี อายุมากกว่า 40 ปี ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการ และพบว่ามีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

รูปแบบของ SMEs ส่วนใหญ่เป็นบริษัทจำกัด ประเภทกิจการให้บริการ มีระยะเวลาในการประกอบกิจการ มากกว่า 9 ปี มูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 30 ล้านบาท มากที่สุด และมีพนักงานจำนวน 1-15 คน

2. ผู้ประกอบการ SMEs มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้วย ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ด้านการระบุความเสี่ยง และด้านกิจกรรมควบคุม ตามลำดับ ระดับการบริหารความเสี่ยง แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยง	Mean	S.D.	การแปลความหมาย
ด้านสภาพแวดล้อมภายในองค์กร	3.88	0.67	มาก
ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์	3.91	0.66	มาก
ด้านการระบุความเสี่ยง	3.91	0.69	มาก
ด้านการประเมินความเสี่ยง	3.85	0.72	มาก
ด้านการตอบสนองความเสี่ยง	3.85	0.69	มาก
ด้านกิจกรรมควบคุม	3.90	0.69	มาก
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	3.69	0.77	มาก
ด้านการติดตามประเมินผล	3.88	0.72	มาก
การบริหารความเสี่ยงโดยรวม	3.86	0.56	มาก

3. ผู้ประกอบการ SMEs มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความได้เปรียบในการแข่งขันโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้วย ใน 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำในธุรกิจ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ และด้านความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ ตามลำดับ ระดับความได้เปรียบในการแข่งขันแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับความได้เปรียบในการแข่งขัน

ความได้เปรียบในการแข่งขัน	Mean	S.D.	การแปลความหมาย
ความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ	3.89	0.69	มาก
ความสามารถในการบริหารจัดการ	3.90	0.73	มาก
ความสามารถในการทำกำไร	3.86	0.74	มาก
ความเป็นผู้นำในธุรกิจ	3.97	0.73	มาก
ความได้เปรียบในการแข่งขันโดยรวม	3.91	0.66	มาก

4. การบริหารความเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับความได้เปรียบในการแข่งขันในระดับสูง แสดงดังตารางที่ 4 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับตัวแปรตาม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.30-0.83 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ซึ่งอาจเกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการทดสอบปัญหา Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF (Variance Inflation Factor) พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 1.88-4.77 ซึ่งมีค่า VIF ไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (Gujarati & Porter, 2008)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความเสี่ยงและความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

	CPA	ENV	OBJ	IDE	ASS	RES	CON	ICT	MOR	VIF
Mean	3.91	3.88	3.91	3.91	3.85	3.85	3.90	3.69	3.88	
S.D.	0.66	0.67	0.67	0.69	0.73	0.70	0.69	0.77	0.720	
CPA		0.74*	0.70*	0.71*	0.74*	0.76*	0.83*	0.55*	0.85*	
ENV			0.73*	0.68*	0.71*	0.74*	0.71*	0.57*	0.76*	3.51
OBJ				0.63*	0.67*	0.67*	0.64*	0.52*	0.67*	2.58
IDE					0.75*	0.67*	0.72*	0.30*	0.72*	3.21
ASS						0.70*	0.75*	0.47*	0.76*	3.34
RES							0.81*	0.55*	0.79*	3.78
CON								0.56*	0.83*	4.77
ICT									0.51*	1.88
MOR										4.40

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ แสดงดังตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรการบริหารความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อความได้เปรียบในการแข่งขันในทางบวก คือ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ (OBJ) ด้านกิจกรรมควบคุม (CON) และด้านการติดตามประเมินผล (MOR) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการบริหารความเสี่ยง ด้านสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (ENV) ด้านการระบุความเสี่ยง (IDE) ด้านการประเมินความเสี่ยง (ASS) ด้านการตอบสนองความเสี่ยง (RES) และด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ไม่มีผลกระทบต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถเขียนสมการพยากรณ์ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขันโดยรวม ได้ดังนี้

$$CPA = 0.22 + 0.13 OBJ + 0.24 CON + 0.37 MOR$$

จากสมการดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า หากการกำหนดวัตถุประสงค์เพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลให้ความได้เปรียบในการแข่งขันเพิ่มขึ้น 0.13 หน่วย หากกิจกรรมควบคุมเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะส่งผลให้ความได้เปรียบในการแข่งขันเพิ่มขึ้น 0.24 หน่วย และหากการติดตามประเมินผลเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ความได้เปรียบในการแข่งขันเพิ่มขึ้น 0.37 หน่วย แสดงให้เห็นว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการติดตามประเมินผลมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันสูงที่สุด

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณระหว่างการบริหารความเสี่ยงและความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

การบริหารความเสี่ยง	ความได้เปรียบในการแข่งขัน		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่	0.22	0.17	1.24	0.22
ด้านสภาพแวดล้อมภายในองค์กร	0.03	0.07	0.36	0.72
ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์	0.13	0.06	2.20	0.03*
ด้านการระบุความเสี่ยง	0.09	0.07	1.36	0.17
ด้านการประเมินความเสี่ยง	0.02	0.06	0.29	0.77
ด้านการตอบสนองความเสี่ยง	0.02	0.07	0.22	0.83
ด้านกิจกรรมควบคุม	0.24	0.08	2.97	0.00*
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร	0.06	0.05	1.39	0.17
ด้านการติดตามประเมินผล	0.37	0.07	4.97	0.00*
R = 0.89 AdjR ² = 0.79 SE _{est} = 0.31 F = 67.42				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นอกจากนี้ เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ระหว่างการบริหารความเสี่ยงและความได้เปรียบในการแข่งขันเป็นรายด้าน พบว่า 1) ตัวแปรการบริหารความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อความเป็นผู้นำด้านต้นทุนในทางบวก คือ ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการติดตามประเมินผล 2) ตัวแปรการบริหารความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการบริหารจัดการในทางบวก คือ ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการติดตามประเมินผล 3) ตัวแปรการบริหารความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรในทางบวก คือ ด้านการประเมินความเสี่ยง และด้านการติดตามประเมินผล และ 4) ตัวแปรการบริหารความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อความเป็นผู้นำในธุรกิจ ในทางบวก คือ ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ผลจากการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยพบว่า ผู้ประกอบการ SMEs มีความคิดเห็นว่าการบริหารความเสี่ยงมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันในทางบวก โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อ

ความได้เปรียบในการแข่งขันในทางบวก คือ การบริหารความเสี่ยงด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการติดตามประเมินผล ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นส่วนสำคัญและเป็นขั้นตอนแรกสำหรับกระบวนการในการบริหารความเสี่ยง ผู้ประกอบการ SMEs ควรมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงที่ได้กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ มีการสื่อสารไปยังผู้มีส่วนได้เสียขององค์กร และอยู่ในระดับความเสี่ยงที่ SMEs ยอมรับได้ เพื่อให้การวางเป้าหมายในการบริหารความเสี่ยงของ SMEs เป็นไปอย่างชัดเจนและเหมาะสม อันจะช่วยส่งเสริมให้องค์กรสามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงได้อย่างครบถ้วนและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ และเพื่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ในการบริหารความเสี่ยงในระดับภาพรวมขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทยา อังกรวัฒน์านุกุล, เกสินี หมั่นไธสง, และวิษณุ สุमितสุวรรณ (2557) ที่พบว่าการบริหารความเสี่ยงในการปฏิบัติงานด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพของงบการเงินโดยรวม ซึ่งคุณภาพของงบการเงินเป็นการจัดทำทางการเงินให้มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจขององค์กร อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้ผลในทางตรงกันข้ามกับงานวิจัยของ มงคล กิตติภูมิโกร และมนัสดา ชัยสวณีย์ยากรณ์ (2558) ที่พบว่าการบริหารความเสี่ยงด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการทำงานของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวนไม่มาก ครอบคลุมเพียงจังหวัดเดียว และเป็นจังหวัดขนาดเล็ก และงานวิจัยของพรตพร อาตมยะพันธ์ (2550) ที่พบว่าการบริหารความเสี่ยงด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ไม่มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานด้านการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจเป็นเพราะบริบทของ SMEs ที่ตั้งอยู่คนละภูมิภาคมีลักษณะการดำเนินธุรกิจที่มีความแตกต่างกัน

2. กิจกรรมควบคุม เป็นนโยบายและกระบวนการวิธีการในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่ฝ่ายบริหารได้กำหนดให้บุคลากรของ SMEs ปฏิบัติเพื่อลดหรือควบคุมความเสี่ยง และได้รับการสนองตอบโดยมีการปฏิบัติตาม เพื่อให้มั่นใจว่า SMEs ได้มีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ กระบวนการบริหารความเสี่ยงจะต้องถูกจัดการโดยบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจในความเสี่ยงนั้น ๆ เป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถระบุความเสี่ยงและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงไปใช้ได้อย่างเหมาะสม (อัญชลี พิพัฒน์เสริญ, 2559) กิจกรรมการควบคุมอาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะธุรกิจ สภาพแวดล้อม โครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร ในการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมการควบคุม ฝ่ายบริหารต้องจัดให้มีกิจกรรมการควบคุมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อป้องกันหรือลดความเสียหายและความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นและให้สามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุมอาจประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ การกำหนดนโยบายและแผนงาน (Policies and Plans) การสอบทานโดยผู้บริหาร (Management Review) การประมวลผลข้อมูล (Information Processing) การควบคุมทางกายภาพ (Physical Control) การมอบอำนาจที่เหมาะสม (Appropriate Empowerment) การแบ่งแยกหน้าที่ (Segregation of Duties) ดัชนีวัดผลการดำเนินงาน (Performance Indicators) การจัดทำเอกสารหลักฐาน (Documentation) และการตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างอิสระ (Independent Checks on Performance) (บริษัท แอทไวส์

คอนซัลติ้ง จำกัด, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร พึ่งพรพรหม, ศรัณญา รักสงฆ์, และสุธีรา พวงพรพิทักษ์ (2558) ที่พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการเงินด้านการควบคุมความเสี่ยงช่วยให้มีการวางแผน ควบคุมความเสี่ยงทางการเงินเพื่อลดความเสี่ยงขององค์กร จากการให้ความสำคัญในการกระจาย ความเสี่ยงทางการเงิน เช่น การประกันภัย การจ้างบริการเพื่อลดความเสี่ยงในการสูญเสีย การสร้างระบบในการ ป้องกันความผิดพลาดเพื่อลดความเสี่ยงในการทำงาน และทำให้ผลการดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพ ที่สูงขึ้น

3. การติดตามประเมินผล เป็นกระบวนการที่ดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่าการบริหารความเสี่ยงมีคุณภาพ และมีความเหมาะสมกับลักษณะของ SMEs อีกทั้งการบริหารความเสี่ยงนั้นได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับ ของ SMEs และ SMEs ได้มีการรายงานความเสี่ยงทั้งหมดที่มีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของ องค์กรต่อผู้บริหารที่รับผิดชอบ การติดตามประเมินผลการบริหารความเสี่ยงสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) การติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง อย่างทันท่วงทีและถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน และ 2) การติดตามเป็นรายครั้ง ซึ่งเป็นการดำเนินการ ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์หรือมีความเสี่ยงเกิดขึ้น ดังนั้น หาก SMEs มีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ปัญหาหรือ ความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วและทันเวลา นอกจากนี้ SMEs ควรมีการจัดทำรายงาน การบริหารความเสี่ยง เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินการว่ามีความเหมาะสมและสามารถบริหารความเสี่ยง ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ผลจากการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร พึ่งพรพรหม, ศรัณญา รักสงฆ์ และสุธีรา พวงพรพิทักษ์ (2558) ที่พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน ด้านการติดตามทบทวนความเสี่ยง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพองค์กร เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน ด้านการติดตามทบทวนความเสี่ยงช่วยกำกับความสำคัญในติดตามความก้าวหน้าในการบริหารความเสี่ยง การติดตามผลในการดำเนินการตามแผนจัดการความเสี่ยง เพื่อมั่นใจว่าแผนงานมีประสิทธิภาพการเตรียม มาตรการสำรองเพื่อจัดการกับความเสียหายหากจำเป็น และการทบทวนความเสี่ยงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ในการบริหารความเสี่ยง อีกทั้งงานวิจัยของสมยศ อวเกียรติ และสิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง (2560) ได้พบว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการติดตามประเมินผลและการรายงาน มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อผลการ ดำเนินงานในภาพรวมของธุรกิจ SMEs ในทิศทางเดียวกัน หากธุรกิจสามารถบริหารความเสี่ยงได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้ผลการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ดีขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ งานวิจัย ของมงคล กิติวุฒิกโร และมนัสดา ชัยสวนียากรณ์ (2558) ยังพบว่า การบริหารความเสี่ยงด้านการ ติดตามประเมินผล มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการทำงานของธุรกิจ SMEs การบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถจัดการกับความไม่แน่นอน ความเสี่ยง และโอกาสที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารความเสี่ยงต้องมีการติดตามประเมินผลและ รายงาน เพื่อประเมินกรอบการจัดการความเสี่ยงให้เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิผลอยู่เสมอ ซึ่งจะส่งผล ให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน โดยงานวิจัยของวิชาญ แสงสุขวาว, อิงอร นาชัยฤทธิ์, และวิษณุ สุमितสุวรรณค์ (2556) ได้ให้ข้อเสนอว่า การประเมินความเสี่ยงในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ จะส่งผล ให้การดำเนินงานของธุรกิจประสบความสำเร็จมากขึ้น

การบริหารความเสี่ยงไม่ได้เป็นเพียงความตระหนักที่สำคัญต่อองค์กรส่วนบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่ยังเป็นการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรและสภาพแวดล้อมที่องค์กรนั้นดำเนินการ (Soin & Collier, 2013) เป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการแข่งขัน นอกจากนี้การบริหารความเสี่ยงยังเป็นเครื่องมือที่องค์กรสามารถนำมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร จากการลดระดับของผลกระทบและโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายให้อยู่ในระดับที่องค์กรสามารถยอมรับได้ และสามารถติดตามตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ การบริหารความเสี่ยงจึงเป็นแนวปฏิบัติสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการ SMEs มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ดีขึ้น อันจะส่งผลให้สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือลดความเสียหายของเหตุการณ์ในอนาคตที่จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการ SMEs ควรให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงขององค์กรให้มีคุณภาพอยู่เสมอ โดยเฉพาะในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ ด้านกิจกรรมควบคุม และด้านการติดตามประเมินผล เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลในทางบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของ SMEs เพื่อให้การดำเนินงานของ SMEs ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้และก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยในอนาคตควรศึกษาในตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การบริหารความเสี่ยงทางการเงิน นโยบายการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและตรงประเด็นมากขึ้น รวมถึงอาจได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้วางแผนการบริหารความเสี่ยงของธุรกิจให้มีคุณภาพมากขึ้น
2. ควรเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ วิสาหกิจชุมชน หรือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากมีรูปแบบในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน
3. การศึกษาในอนาคตควรคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวที่อาจเกี่ยวข้องจากการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในองค์กร
4. ควรกำหนดตัวแปรควบคุมในการวิจัยครั้งต่อไป เช่น มูลค่าสินทรัพย์ ภาระหนี้สิน อายุ หรือชื่อเสียงของ SMEs เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2555). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย, สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2558). วาระแห่งชาติ โอกาสเร่งเครื่อง SMEs ยุครัฐบาล คสช. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2559, จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/NorthEastern/DocLib_Research/02- SMEs_Full.pdf
- นันทิยา อังกูรพัฒนานุกุล, เกลีนี หมั่นไธสง, และวิชณู สุमितสุวรรณค์. (2557). ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยง การปฏิบัติงานในระบบ GFMS ที่มีต่อคุณภาพงบการเงินของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ อาชีวศึกษา. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 6(4), 51-59.
- บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอพีเอส จำกัด. (2547). แนวทางการบริหารความเสี่ยง. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.pwc.com/thailand>
- บริษัท แอทไวส์ คอนซัลติ้ง จำกัด. (2559). Risk management. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2559, จาก http://www.wise.co.th/wise/Knowledge_Bank/References/MWA/Risk_Management.pdf
- บริษัท สุมิพอล คอร์ปอเรชั่น จำกัด. (2557). SMEs หัวใจที่แท้จริงของเศรษฐกิจไทย. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.sumipol.com/knowledge/smes-หัวใจที่แท้จริงของเศรษฐกิจไทย>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พรตพร อาดะยะพันธ์. (2550). ผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อผลการดำเนินงานของ ธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- มงคล กิติวุฒิกโร, และมนัสดา ชัยสวนิยากรณ์. (2558). ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงที่มีต่อความสำเร็จ ในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดมุกดาหาร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(1), 105-118.
- เรืองศักดิ์ อึ้งประเสริฐภากร. (2554). การจัดทำแผนธุรกิจสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: การบูรณาการองค์ความรู้ทางการจัดการสมัยใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วิชาญ แสงสุขาวา, อิงอร นาชัยฤทธิ, และวิชณู สุमितสุวรรณค์. (2556). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหาร ความเสี่ยงสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 32(5), 83-94.
- ศิริประภา ศรีวีโรจน์, และลักขณา ลุสวัสดิ์. (2559). ธุรกิจ SMEs ของไทยกับความเสี่ยงด้านต้นทุนในยุคการค้า เลืออาเซียน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 6(1), 1-20.
- ศิริพร พึ่งพรพรม, ศรัณญา รักสงฆ์, และสุธีรา พ่วงพรพิทักษ์. (2558). ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยง ทางการเงินที่มีต่อประสิทธิภาพองค์กรของธุรกิจส่งออกข้าวหอมมะลิในประเทศไทย. วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 34(4), 149-157.

- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมยศ อวเกียรติ, และสิทธิพร ประวัติรุ่งเรือง. (2560). การบริหารความเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ*, 11(4), 48-62.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2558). สถานการณ์ SMEs ประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2559, จาก www.sme.go.th/Documents/2553/mp/sme-identity/Northeastern.pdf
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). แดงวิสัยทัศน์. สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <http://www.sme.go.th/th/cms-detail.php?modulekey=121&id=1030>
- อัญชลี พิพัฒน์เสริญ. (2559). การนำกรอบการบริหารความเสี่ยงไปใช้ในองค์กร. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 12(33), 123-133.
- อุมาวดี เดชธำรงค์, และนารินทร์ ภัคดีศิริวงษ์. (2561). ผลกระทบของคุณภาพรายงานทางการเงินที่มีต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(1), 1-9.
- Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2001). *Marketing research*. New York: Wiley.
- Adeleke, A. Q., Bahaudin, A. Y., Kamaruddeen, A. M., Bamgbade, J. A., Salimon, M. G., Khan, M. W. A., & Sorooshian, S. (2018). The influence of organizational external factors on construction risk management among Nigerian construction companies. *Safety and Health at Work*, 9(1), 115-124.
- Chen, Y.-S., Lin, M.-J. J., & Chang, C.-H. (2009). The positive effects of relationship learning and absorptive capacity on innovation performance and competitive advantage in industrial markets. *Industrial Marketing Management*, 38(2), 152-158.
- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. (2004). Enterprise risk management-integrated framework: Executive summary. Retrieved July 18, 2016, from <https://www.coso.org/Documents/COSO-ERM-Executive-Summary.pdf>
- Gujarati, D. N., & Porter, D. C. (2008). *Basic econometrics*. Singapore: McGraw-Hill.
- Pereira, L., Tenera, A., & Wemans, J. (2013). Insights on individual's risk perception for risk assessment in web-based risk management tools. *Procedia technology*, 9, 886-892.
- Smith, R. (2017). Clinical risk management in obstetric practice. *Obstetrics, Gynaecology & Reproductive Medicine*, 27(9), 277-284.
- Soin, K., & Collier, P. (2013). Risk and risk management in management accounting and control. *Management Accounting Research*, 24(2), 82-87.